



Grote bomen verplanten: waarom?

In de praktijk van het verplanten van grote bomen wordt nogal eens de opmerking gemaakt: 'Voor dat geld plant ik wel 20 nieuwe (kleine) bomen!' Dat klinkt op zich logisch, maar wordt hier niet voorbijgegaan aan de waarde van grote volwassen bomen? En wat is die waarde dan? Kortom: waarom zou je überhaupt grote bomen verplanten?

Auteur: Dirk Doornenbal (Nationale Bomenbank)

De functie van een volwassen boom

Om te beginnen is het belangrijk om stil te staan bij de verschillende functies die een volwassen boom in de stad heeft. Niet voor niets doen we er alles aan om bomen zo veel mogelijk groeiruimte te geven en te investeren in het onderhoud. Om er bij een reconstructie vervolgens alles aan te doen (door middel van een Bomen Effect Analyse) om de boom en zijn waarde te behouden. Een volwassen boom heeft dan ook veel belangrijke functies voor zijn omgeving: water vasthouden, schaduw geven, water verdampen en daarmee fungeren als een airco voor de hete stad, een leef-omgeving en schuilplaats creëren voor vogels en

dieren, fungeren als een biotoop voor insecten, met zijn verschijningsvorm een positieve impact uitoefenen op de omgeving en de stad verfraaien, een bijdrage leveren aan het welzijn van de mens, geluid milderend en verstrooien, en dan is er nog de economische waarde van een volwassen laan etc., etc. Het lijkt wel een oneindige opsomming. Maar steeds meer is iedereen het erover eens: als een boom groeit, groeien de baten.

Zo is in Engeland eens een vergelijking gemaakt tussen de bladmassa van een volwassen boom en die van een boom in de maat 6-8 cm. Er waren 16.000 kleine boompjes nodig om dezelfde bladmassa als de grote boom te verkrijgen.

Leefbaarheid en klimaat

Momenteel is de leefbare, klimaatrobuuste stad een actueel thema in ons vakgebied. Groen, bomen in het bijzonder, speelt een belangrijke rol in dit geheel. De verwachting is dat 70% van de mensen in 2050 in een stad of stedelijke omgeving woont. Dit betekent dat de druk op de stad alleen maar zal toenemen. In een compacte stad wordt het belangrijk om bomen functioneel in te zetten. Het gaat hierbij niet om het aantal bomen, maar juist om de bedekkingsgraad van de kronen van de bomen. Juist volwassen bomen in goede conditie dragen bij aan de leefbaarheid. Denk hierbij onder andere aan het koelen van de omgeving. Toch zijn



Buurtpark Nieuwegein verplanten 100 bomen in 2011.



Buurtpark Nieuwegein, beeld in herfst 2015.

het vaak juist de volgroeide bomen die in een plan moeten wijken.

Kapitaalvernietiging

Mooie, gezonde en volgroeide bomen wegzagen en opnieuw beginnen met een kleine maat boom; het is aan de orde van de dag. Maar waarom? Is het omdat het niet anders kan? Is het uit gemakzucht? In ieder geval is het een duidelijke vorm van kapitaalvernietiging. De gemiddelde doorlooptijd van een stadsboom is 25 jaar. Dan vindt de volgende reconstructie plaats en moet de boom wijken. In de moderne tijd planten we een boom echter niet

meer voor 25 jaar, maar voor minimaal 50 tot 100 jaar. Er wordt fors geïnvesteerd in zo'n aanplant. Kijk maar eens naar het traject en de kosten die hiermee gemoeid zijn: opkweken, ontwerpen, groeiplaats verbeteren, planten, nazorg, begeleidingssnoei, onderhoudssnoei en boomveiligheidscontrole. Na 25 jaar is de boom zodanig gegroeid, dat hij een volwaardige functie kan uitoefenen en de volgende 50 jaar groeit hij alleen maar in waarde en baten. Na 25 jaar goed onderhoud van gezonde bomen opnieuw beginnen met een kleine maat boom, is dus je reinste vorm van kapitaalvernietiging. Probeer liever de boom te behouden, en lukt dit niet: onderzoek dan of verplanten een optie is.

Duurzaam

Bomen die verplant zijn, kunnen zelfs meer waarde krijgen. Denk aan bomen die in het verleden te dicht op elkaar geplant zijn. Als die elders opnieuw gebruikt worden krijgen ze de benodigde bovengrondse groeiruimte. Op deze manier kan men verplanten gebruiken als methode om duurzaam om te gaan met bomen in de stad, ter verbetering van de leefbaarheid.

Direct eindbeeld

Het eindbeeld van een boom is een heilige term voor praktisch iedere landschapsarchitect. Ontwerpen doen we op basis van dit eindbeeld; het inrichten van de groeiplaats gebeurt op basis van het verwachte eindbeeld. Maar vervolgens planten we een boom met stamomvang 18-20 of 20-25 cm. Waarom niet direct dit eindbeeld realiseren? Dat kan door het verplanten van volwassen

bomen. 's Ochtends woon je nog een straat zonder bomen, 's middags woon je in een lommerrijke laan. Of wat te denken van het creëren van een nieuw park met volwassen bomen door deze te verplanten? Een van de mooiste voorbeelden hiervan is de aanleg van het park rond kasteel De Haar te Haarzuilen in 1897. Vanuit heel de provincie Utrecht werden wel 7.000 bomen van 12 tot 25 jaar oud met de mallejan verplant naar het park, om het kasteel een bosrijk uiterlijk te geven. Een recent voorbeeld is het tijdelijk op depot zetten en uiteindelijk verplanten van ca. 100 bomen naar een nieuw aan te leggen stadspark te Nieuwegein (zie foto).

Economische waarde

Een direct eindbeeld heeft ook gevolgen voor de economische waarde van vastgoed. Iedereen in onze branche kent ze wel: de artist's impressions met grote bomen op de voorgrond. Kijkt een woonhuis uit op grote bomen (9 meter of hoger), dan heeft dit volgens onderzoek een waardevermeerderend effect op het vastgoed. Bij nieuwbouw is de praktijk vaak dat er van de grote bomen voor het nieuwe pand weinig terecht komt. Maar het verkoopplaatje was er niet voor niets: grote bomen maken een wijk aantrekkelijker en vormen de belangrijkste pijler voor een leefbare woonomgeving. Moeten we per se bomen verplanten om dit te realiseren? Nee, want we hebben tegenwoordig de mogelijkheid om grote bomen aan te schaffen bij een kwekerij. Komen er elders echter bomen vrij die ingepast kunnen worden in het nieuwe plan, dan zal dit de voorkeur hebben, ook omdat de kosten lager zijn.



Direct eindbeeld in Eindhoven.



5 min. leestijd

ACHTERGROND



Grote verplante kastanje op Alexandrium heeft nog lang waarde voor zijn omgeving.



Grote verplante linde in woonwijk Zwolle.



Emmeloord een nieuwe laan in 3 dagen.

Kostenaspect: verplanten versus planten van kwekerij

Heden ten dage is het mogelijk direct grote bomen aan te schaffen op de kwekerij. Met groot bedoe- len we dan niet 25-30 cm, maar volwassen bomen in de maat 80-100 cm. Deze bomen hebben reeds de bladmassa ontwikkeld die we nodig hebben voor het verbeterd uitoefenen van de omschre- ven functies. Als we de kosten uitzetten tegen de kosten voor het verplanten van bomen, dan is het logisch dat een boom in de maat 90-100 cm van een kwekerij in de regel duurder is dan een te ver- planten boom in dezelfde maat. Immers: de boom op de kwekerij is een product dat eerst gekocht

moet worden, terwijl de te verplanten boom reeds in eigendom is. Is het daarom in de regel beter om bomen te verplanten? Nee. Zaken als de beschik- baarheid van de juiste boom op het juiste moment, de afstemming van het juiste verplantmoment (de boom moet weg, maar kan nog niet in het nieuwe plan geplant worden) en de bereikbaarheid van de te verplanten boom, maken dat het verplanten lastig in te plannen is. Dit neemt niet weg dat er nieuwe duurzame beplanting in een nieuw plan gerealiseerd kan worden, als men bewust omgaat met bomen die weg moeten.

Behoud ecologische habitat

Ten slotte is er nog de habitatfunctie die vooral oudere bomen kunnen hebben voor vogels en insecten – belangrijk om te behouden in een stad. Als een boom niet op de huidige locatie kan blijven staan maar wel 100 meter verplant kan worden, betekent dit dat ook deze habitatfunctie behouden kan blijven voor de omgeving en de stad.

Kortom

Moeten we daarom maar alle bomen verplanten in plaats van omzagen? Het antwoord is nee. Er zijn genoeg redenen om een boom niet te verplanten, meestal in de sfeer van een slechte conditie, kabels en leidingen, beschadigingen of een slechte kroon- opbouw of slecht wortelgestel. Daarnaast is er lang niet altijd ruimte voor een nieuwe boom, of is de te verplanten boom niet bereikbaar voor zwaar mate- riel. Dat neemt echter niet weg dat het verplanten van bomen altijd afgewogen moet worden. Aan de waarde die volwassen bomen vertegenwoor- digen, zal het niet liggen. Immers: als de boom groeit, groeien de baten, zeker in de komende 100 jaar, waarin klimaatverandering een toenemende invloed zal hebben op de leefbaarheid in de stad.



Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5532